

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Інститут *права та психології*

Кафедра *педагогіки та соціального управління*

«ПОГОДЖЕНО»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Керівник групи проектної групи

Директор інституту права та психології

_____/ *В.О. Вихрущ* /
/підпис/ /ініціали та прізвище /

_____/ *В.Л. Ортинський* /
/підпис/ /ініціали та прізвище /

« ____ » _____ 2017 р.

« ____ » _____ 2017 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

здобувачів вищої освіти третього (освітньо–наукового) рівня

НРК України – 8 рівень, FQ–ЕНЕА – третій цикл,

EQF–LLL – 8 рівень

Галузь знань: *«Освіта»*

Спеціальність: *011 «Освітні, педагогічні науки»*

Спеціалізація: *немає*

Робоча програма вступного екзамену спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо–наукового) рівня Інституту права та психології

Розробники:

Вихрущ В.О., д. пед. н., проф., професор кафедри педагогіки та соціального управління,

Козловський Ю.М., д. пед. н., доц., завідувач кафедри педагогіки та соціального управління,

Швай Р.І., д. пед. н., проф., професор кафедри педагогіки та соціального управління,

Ієвлев О.М., к.т.н., доц., магістр з управління навчальним закладом, доцент кафедри педагогіки та соціального управління.

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри ПСУ.

Протокол №15 від «06» червня 2017 р.

Завідувач кафедри

ПСУ

/назва/

/підпис/

/Козловський Ю.М./

/прізвище, ініціали/

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ ДО АСПІРАНТУРИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
011 «Освітні, педагогічні науки»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для складання вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» розроблено відповідно до паспорта спеціальності, що відображає мету, зміст, методи, засоби, форми організації та контроль навчально-виховної діяльності, а також логіку, методи та методіку науково-педагогічних досліджень.

Зміст програми передбачає виявлення рівня володіння майбутніми аспірантами здобутків світової цивілізації у галузі педагогічної науки із урахуванням надбань української педагогічної думки та шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу; виявлення розуміння генези базових педагогічних категорій, володіння основами теорії навчання, виховання та управління освітнім закладом, сучасними педагогічними технологіями, методологією та методикою науково-педагогічних досліджень.

Вимоги до знань та умінь майбутніх аспірантів.

Майбутній аспірант повинен *знати*: історію розвитку педагогіки, структуру та функції навчальної дисципліни, бути ознайомленим із основними педагогічними концепціями, підходами та поглядами вітчизняних і зарубіжних вчених щодо проблем освіти й виховання; предмет навчальної дисципліни: закони і закономірності, принципи, концепції та перспективи розвитку педагогіки як науки і навчальної дисципліни; тенденції та перспективи розвитку освіти в Україні та у розвинутих зарубіжних країнах; особливості пізнавальних процесів, шляхів забезпечення успішного виховання, навчання і розвитку особистості; нормативні та законодавчі документи про освіту.

Майбутній аспірант повинен *вміти*: послідовно і систематично розвивати вміння аналізувати вплив історичних, культурних, філософських, психологічних, економічних, соціальних чинників і підходів на специфіку формування вищої освіти в різних країнах світу; вільно оперувати педагогічними знаннями, використовувати досвід сучасного викладання педагогіки та інших дисциплін; визначати завдання педагогічної науки відповідно до замовлення суспільства у сфері освіти; застосовувати теоретичні й емпіричні методи педагогічного дослідження; практично використовувати методи створення навчальних планів і робочих програм у вищому навчальному закладі, враховувати динаміку та тенденції розвитку змісту освіти; правильно обирати та застосовувати методи і методіки науково-педагогічних досліджень.

Оцінювання відповіді вступника до аспірантури відбувається на підставі виявленого рівня його підготовленості до науково-дослідної й дослідно-експериментальної діяльності у галузі історії педагогіки, теорії навчання, виховання та управління навчальним закладом, ступеня й глибини розуміння ним нагальних педагогічних проблем і шляхів їх вирішення.

Оцінка «*відмінно*» ставиться, якщо під час відповіді на питання продемонстровано професійну ерудицію у сфері наукового дослідження, поінформованість щодо найбільш важливих педагогічних ідей, які висловлювалися у минулому та є предметом сучасних наукових дискусій, володіння категоріальним апаратом сучасної педагогіки та її тезаурусом; виявлено

науково-аналітичні здібності, здатність виокремлювати педагогічні факти, явища, події й описувати їх мовою педагогічної науки, використовувати теоретичні знання як основу й метод пізнання, знаходити й бачити проблеми для здійснення актуальної науково-педагогічної діяльності, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем і збагачення професійних знань та умінь.

Оцінка «*добре*» ставиться за умови, якщо в цілому розкрито зміст питань, показано загальну наукову ерудицію, науково-аналітичні здібності, проте не виявлено та не обґрунтовано сучасні проблеми в розвитку загальної педагогіки та не наведено власне бачення шляхів їх вирішення.

Оцінка «*задовільно*» ставиться вступникові до аспірантури, який розкрив основний зміст питань, однак припустився окремих неточностей у трактуванні провідних науково-педагогічних категорій, концепцій та стратегій розвитку освіти, недостатньо продемонстрував аналітичні здібності та дослідницькі уміння та навички.

Оцінка «*незадовільно*» фіксується у випадку, якщо вступником не засвідчено розуміння основних питань загальної педагогіки, не відтворено сутність основних категорій, понять, закономірностей і шляхів розвитку педагогічної науки.

ПРОГРАМА

(спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»)

Тема 1. Педагогіка як наука і навчальний предмет, її становлення та розвиток .

Педагогіка як наука про виховання, навчання та розвиток особистості. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки (етапи розвитку педагогіки: донауковий, етап накопичення та систематизації досвіду педагогічної взаємодії, етап виникнення теоретичних концепцій виховання і освіти, сучасний етап розвитку педагогічної науки). Предмет, основні категорії педагогіки. Методологія педагогіки. Структура педагогіки. Зв'язок її із іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Різноманітність альтернативних течій зарубіжної педагогіки.

Наукові дослідження як шлях вирішення проблем педагогіки. Основні елементи педагогічного дослідження. Поняття виміру у педагогіці, шкали вимірювання. Методи науково-педагогічного дослідження. Етапи дослідження. Аналіз і оформлення результатів дослідження. Експеримент як метод дослідження.

Тема 2. Особистість як суб'єкт виховання та умови її розвитку.

Особистість та умови її розвитку. Я-концепція особистості та проблеми виховання. Суть особистості за К. Роджерсом та її педагогічна інтерпретація. Індивід і індивідуальність. Біологічні і соціальні фактори розвитку особистості та їх взаємодія. Роль діяльності у розвитку особистості. Середовище розвитку особистості: географічне, соціальне, родинне середовище. Спадковість у розвитку особистості. Соціалізація і становлення особистості. Фактори соціалізації. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Вікова періодизація у педагогіці: історія, сучасні підходи, проблеми і тенденції.

Тема 3. Історія розвитку освіти й педагогічної думки в Україні та зарубіжжі.

Українська народна педагогіка - джерело наукової педагогіки. Виховання, писемність, педагогічні ідеї громадських та освітніх діячів минулого. Виховання, школа та педагогічна думка Київської Русі (IX-перша пол. XIII ст.). Розвиток освіти за доби Великокняжої України-Руси. Педагогічні пам'ятки Київської Русі. Приватна освітня ініціатива часів Литовського князівства та полонізації українських земель. Козацька педагогіка. Братства, братські школи та

книгодрукування. Видатні освітні діячі ХУ – ХУІ століття. Острозька академія – перший вищий навчальний заклад в українських землях. Діяльність Києво-Могилянської академії, її викладачів та випускників.

Становлення та розвиток національної системи виховання, педагогіки в епоху українського Відродження (ХVI-перша пол. ХVІІІ ст.). Реформування української школи: колегії, академії, університети. Педагогічні погляди Григорія Сковороди. Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні у ХVІІ столітті. Львівський університет. Головні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки України в другій половині ХІХ - на початку ХХ ст. К.Д.Ушинський і розвиток педагогіки в Україні. Педагогічні погляди І.Я.Франка. Внесок Софії Русової у розвиток української педагогіки. Педагогічні погляди і освітня діяльність М.І.Пирогова. Педагогічні погляди Т.Г.Шевченка, його «Буквар Южнорусский». Педагогічна спадщина українських діячів народної освіти кінця ХІХ - початку ХХ ст. та її значення для сучасності (Б. Грінченко, І. Огієнко, Я.Чепіга, С. Черкасенко). Педагогічні ідеї О.В.Духновича. Культурно-освітні погляди М.П.Драгоманова. Новаторські педагогічні ідеї в Україні у 20-ті роки ХХ ст. Педагогічна спадщина А.С.Макаренка і сучасна школа.

Розвиток національного шкільництва і педагогіки в 1917-1921 рр. Стан розвитку освіти та педагогіки України в 20-ті - 50-ті роки ХХ століття. Педагогічні ідеї С.Ананьїна. Розвиток освіти та педагогіки України в повоєнні часи (50-ті – 70-ті роки ХХ століття). Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського та її значення для розвитку сучасної школи. Освіта, школа та педагогічна думка у міжреформений період (70-ті – 80-ті роки ХХ століття). Освіта, школа та педагогічна думка у пореформений період (80-ті –90-ті роки ХХ століття). Становлення національної системи виховання, школи, педагогіки в період державної незалежності в Україні. Розвиток освіти та педагогічної думки на сучасному етапі. Педагоги-новатори. Зміст та спрямування Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ ст.).

Школа, виховання та педагогічна думка в країнах Стародавнього Сходу, Греції та у часи Римської імперії. Розвиток школи, виховання та педагогічних ідей у середньовічній Європі. Лицарське виховання. Вищі навчальні заклади у середньовічній Європі. Розвиток школи, виховання та педагогічних ідей в епоху Відродження. Розвиток школи, виховання та педагогічних ідей у часи Реформації. Я.А.Коменський - засновник педагогіки нової доби. Теорія навчання Я.-А.Коменського. Дидактичні погляди вченого-педагога. Організація процесу навчання (класно-урочна система) за Я.А. Коменським. Значення науково-педагогічної спадщини Я.А. Коменського для розвитку сучасної філософії освіти, педагогіки і педагогічної практики.

Педагогічні погляди Дж. Локка. Засоби виховного впливу на формування особистості в педагогічній теорії Дж. Локка. Навчання та професійна орієнтація молоді за Дж.Локком. Місце педагогічних ідей Дж. Локка в сучасній системі навчання та виховання.

Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Природне і вільне виховання у працях Ж.-Ж. Руссо. Жіноче виховання в теорії французького просвітителя. Значення педагогічних поглядів Ж.-Ж.Руссо.

Шкільництво, виховання та педагогічна думка країн західної Європи в ХVІІ - ХVІІІ ст. Педагогічні погляди Й.Г.Песталоцці. Ідея природовідповідності у навчанні. Педагогічні погляди Й.Ф.Гербарта на виховання та навчання.

Розвиток школи та педагогіки в країнах Європи в ХІХ ст. Стан розвитку шкільництва та педагогічної думки Росії в ХVІІІ – у першій половині ХІХ століття: реформаторські ідеї та рухи. Стан розвитку шкільництва та педагогічної думки Росії у другій половині ХІХ - на початку ХХ ст.: реформаторські ідеї та

рухи. Головні тенденції розвитку школи та педагогічної думки зарубіжних країн наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Сучасна система освіти у зарубіжних країнах.

Тема 4. Методологічні засади процесу навчання та його організація у навчальних закладах України.

Поняття дидактики. Основні категорії дидактики. Дидактика та методика викладання окремих предметів. Методологія процесу навчання. Основні функції навчання: освітня, виховна, розвивальна. Шляхи їх реалізації. Основні компоненти процесу навчання: цільовий, мотиваційно-стимулюючий, змістовний, операційно-дієвий, контрольовано-регулюючий, оцінно-результуючий.

Характеристика учіння як діяльності. Рушійні сили процесу пізнання та навчання. Основні ланки процесу пізнання та їх характеристика. Характеристика основних ланок навчального процесу у вищій школі. Психолого-педагогічні закономірності оволодіння знаннями, вміннями, навичками. Формування понять на основі пізнання закономірностей і систематизація знань у процесі навчання. Загальнодидактичні принципи навчання та їх характеристика. Принципи організації навчання у вищій школі. Співвідношення теорії і практики у процесі навчання. Генезис і розвиток продуктивних технологій навчання. Прогностичні моделі навчання ХХІ ст.

Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності особистості. Зв'язок дидактики із предметними методиками. Актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі.

Структура процесу засвоєння: первинне сприймання, усвідомлення, осмислення, закріплення, застосування (характеристика кожного етапу). Контрольно-оцінна діяльність у процесі навчання: принципи, структура, методи, форми діагностики результатів навчання та розвитку особистості.

Тема 5. Методи організації навчання і їх розвиток у дидактиці.

Поняття методів навчання. Підходи до загально дидактичної класифікації методів навчання. Характеристика методів навчання за джерелом знань (І.Я.Голант). Характеристика методів навчання за характером пізнавальної діяльності. Характеристика методів навчання за спрямованістю діяльності учителя та учня. Критерії вибору методів навчання (емпіричний та технологічний підходи).

Тема 6. Форми організації навчання.

Загальне поняття про форми організації навчання. Система форм організації навчання: історія проблеми та сучасні здобутки. Класно-урочна система як різновид масового навчання. Лекційно-семінарська система навчання у сучасній вищій школі: ефективність і перспективи розвитку. Кредитно-трансферна система навчання. Позаурочні форми навчання: системний підхід. Позааудиторні форми організації навчання у вищій школі.

Тема 7. Динаміка розвитку змісту освіти у навчальному закладі.

Мета, зміст та спрямованість освіти в сучасній школі. Нормативно-правова база проблеми змісту освіти у сучасній школі. Державний стандарт змісту освіти. Психолого-педагогічні умови інтенсифікації змісту навчання на сучасному етапі розвитку вищої освіти та тенденції його розвитку і вдосконалення.

Поняття змісту освіти та його основні тенденції його вдосконалення. Теорії формальної і матеріальної освіти. Співвідношення науки і навчального предмета/навчальної дисципліни у змісті освіти.

Документи, які відображають зміст освіти і їх загальнопедагогічна характеристика. Навчальна програма і навчальний план у вищій школі. Міжпредметна координація і інтеграційний підхід у вирішенні проблем змісту освіти.

Умови оптимізації навчальних планів і програм у загальноосвітній школі і

у вищому навчальному закладі. Зміст навчального предмета. Логічна структура процедур і дій при створенні типових і робочих програм.

Навчальна книжка як дидактичний феномен: загальна характеристика, функції, тенденції та нові підходи у підручникотворенні.

Тема 8. Контрольно-оцінна діяльність як складова процесу навчання.

Контроль, перевірка та оцінка знань. Значення, функції та об'єкт контрольно-оцінної діяльності. Види контролю знань. Методи контрольно-оцінної діяльності на різних вікових етапах розвитку особистості. Дидактичні засоби подолання відставання у навчанні. Проблеми оцінювання результативності навчання. Методи діагностики результативності навчання. Перспективи тестової перевірки знань.

Тема 9. Виховання як педагогічне явище. Основні напрями та технології виховання .

Основні положення та сутність процесу виховання. Закономірності та принципи виховання. Форми, методи, прийоми та засоби виховання. Організаційні форми виховної роботи. Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості. Поняття "технологія" "технологія виховання", "інноваційні технології виховання", «виховуючи середовище», «розвивальне середовище».

Поняття розвитку та формування особистості. Виховання як провідний фактор розвитку та формування особистості. Роль спадковості й середовища в розвитку та формуванні особистості. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Роль діяльності, активності та спілкування у розвитку і формуванні особистості. Вікові етапи розвитку особистості. Аналіз зарубіжних теорій розвитку та формування особистості.

Особистість педагога як важливий суб'єкт-суб'єктний чинник навчально-виховного процесу.

Тема 10. Структура системи освіти в Україні. Ліцензування та акредитація вищих навчальних закладів.

Поняття про систему освіти. Порівняльний аналіз освітніх систем. Характеристика основних ланок у системі освіти України. Проблеми реформування системи загальної та вищої освіти в Україні. Шляхи інтеграції системи освіти України у світову освітню систему. Болонський процес. Напрями реалізації багатоступеневої освіти в Україні. Державні стандарти освіти в Україні. Структура загальноосвітньої, середньої й професійної школи в Україні. Ліцензування та акредитація навчальних закладів в Україні.

Тема 11. Управління навчальними закладами.

Принципи управління освітою. Система управління освітою: її функції та структура. Керівництво навчально-виховною роботою загальноосвітньої школи. Керівництво навчально-виховною роботою вищого навчального закладу. Планування роботи школи: зміст, структура, тенденції. Планування роботи вищого навчального закладу: зміст, структура, тенденції. Основні форми методичної роботи у школі. Основні форми методичної роботи у вищому навчальному закладі. Особливості системи внутрішньошкільного контролю.

Нормативно-правове та інформаційне забезпечення управління освітніми системами. Загальна характеристика основних типів навчальних закладів. Сутність понять "управління", "керівництво", "менеджмент" в освіті. Структура внутрішньошкільного керівництва: завдання, функції, зміст, форми та методи. Функціональні обов'язки керівників загальноосвітніх навчальних закладів. Методична робота в школі: завдання, функції, форми, методи, забезпечення.

Тема 12. Зміст і організація науково-педагогічних досліджень. Методологічний аналіз наукових досліджень

Наука. Структура і функції науки. Поняття філософії науки. Напрями наукових досліджень у галузі педагогіки в Україні. Національна Академія наук - головний науковий центр України. Галузеві наукові установи. Національна академія педагогічних наук. Атестаційно-кваліфікаційна система оцінки діяльності наукових працівників.

Сукупність загальних принципів і методів, які використовуються у наукових дослідженнях. Система філософських, пізнавальних і загальнотеоретичних принципів, які визначають програму і способи досліджень. Структура, методи і засоби наукової діяльності у галузі педагогіки. Теорія методів науково-педагогічного дослідження та їх система. Методологічні принципи організації науково-педагогічних досліджень. Вимоги до організації науково-педагогічної діяльності та дослідження в цілому. Характеристика етапів наукового дослідження у галузі педагогіки.

Тема 14. Організація педагогічного дослідження і обробка його результатів.

Фундаментальні, методологічні, теоретичні, прикладні, порівняльні, «на перспективу» дослідження у галузі педагогіки. Педагогічний експеримент і його основні етапи. Структура та логіка дисертаційної роботи. Методи педагогічних досліджень. Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Методологія наукового дослідження у галузі педагогіки. Методи вивчення літератури та добір емпіричного матеріалу як етапи наукового дослідження у галузі педагогіки. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень. Емпіричні методи у педагогічних дослідженнях. Контент - аналіз у педагогічних дослідженнях. Метод тестування у педагогічних дослідженнях.

Педагогічний експеримент. Експеримент у педагогічному дослідженні: характеристика, структура, науковий потенціал. Методи обробки наукового матеріалу.

Констатувальний етап педагогічного дослідження.

Формувальний етап педагогічного дослідження.

Підсумковий етап педагогічного дослідження.

Шляхи впровадження наукових висновків у практику роботи вищих навчальних закладів

ЗАПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Педагогіка як наука про виховання, навчання та розвиток особистості. Предмет, основні категорії педагогіки.
2. Ретроспективний аналіз розвитку педагогіки (етапи розвитку педагогіки: донауковий, етап накопичення та систематизації досвіду педагогічної взаємодії, етап виникнення теоретичних концепцій виховання і освіти, сучасний етап розвитку педагогічної науки). Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства.
3. Методологія педагогіки.
4. Структура педагогіки як науки. Зв'язок її із іншими науками.
5. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Особистість як суб'єкт виховання та умови її розвитку. Індивід і індивідуальність.
6. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Роль діяльності, активності та спілкування у розвитку і формуванні особистості.
7. Вікові етапи розвитку особистості.
8. Аналіз зарубіжних теорій розвитку та формування особистості.
9. Роль діяльності у розвитку особистості. Соціалізація і становлення

особистості. Фактори соціалізації.

10. Я-концепція особистості та проблеми виховання. Суть особистості за К. Роджерсом та її педагогічна інтерпретація.

11. Біологічні і соціальні фактори розвитку особистості та їх взаємодія. Середовище розвитку особистості: географічне, соціальне, родинне середовище. Спадковість у розвитку особистості.

12. Вікова періодизація у педагогіці: історія, сучасні підходи, проблеми і тенденції.

13. Виховання, школа та педагогічна думка Київської Русі (IX-перша пол. XIII ст.).

14. Розвиток освіти за доби Великокняжої України-Руси. Педагогічні пам'ятки Київської Русі.

15. Приватна освітня ініціатива часів Литовського князівства та полонізації українських земель.

16. Козацька педагогіка.

17. Братства, братські школи та книгодрукування.

18. Острозька академія – перший вищий навчальний заклад в українських землях.

19. Діяльність Києво-Могилянської академії, її викладачів та випускників.

20. Становлення та розвиток національної системи виховання, педагогіки в епоху українського Відродження (XVI-перша пол. XVIII ст.). Реформування української школи: колегії, академії, університети.

21. Педагогічні погляди Григорія Сковороди.

22. Головні тенденції розвитку освіти та педагогічної думки України в другій половині XIX - на початку XX ст. К.Д.Ушинський і розвиток педагогіки в Україні.

23. Внесок Софії Русової у розвиток української педагогіки.

24. Педагогічні погляди і освітня діяльність М.І.Пирогова.

25. Педагогічні погляди Т.Г.Шевченка, його «Буквар Южнорусский».

26. Педагогічна спадщина українських діячів народної освіти кінця XIX - початку XX ст. та її значення для сучасності (Б. Грінченко, І. Огієнко, Я.Чепіга, С. Черкасенко).

27. Педагогічні ідеї О.В.Духновича.

28. Новаторські педагогічні ідеї в Україні у 20-ті роки XX ст. Педагогічна спадщина А.С.Макаренка і сучасна школа.

29. Розвиток освіти та педагогіки України в повоєнні часи (50-ті – 70-ті роки XX століття). Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського та її значення для розвитку сучасної школи.

30. Школа, виховання та педагогічна думка в країнах Стародавнього Сходу, Греції та у часи Римській імперії.

31. Розвиток школи, виховання та педагогічних ідей у середньовічній Європі. Лицарське виховання. Вищі навчальні заклади у середньовічній Європі.

32. Розвиток школи, виховання та педагогічних ідей у часи Реформації. Я.А.Коменський - засновник педагогіки нової доби. Теорія навчання Я.-А.Коменського. Значення науково-педагогічної спадщини Я.А. Коменського для розвитку сучасної філософії освіти, педагогіки і педагогічної практики.

33. Педагогічні погляди Дж. Локка. Засоби виховного впливу на формування особистості в педагогічній теорії Дж. Локка. Навчання та професійна орієнтація молоді за Дж.Локком. Місце педагогічних ідей Дж. Локка в сучасній системі

навчання та виховання.

34. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Природне і вільне виховання у працях Ж.-Ж. Руссо. Жіноче виховання в теорії французького просвітителя. Значення педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо.

35. Шкільництво, виховання та педагогічна думка країн західної Європи в XVII - XVIII ст. Педагогічні погляди Й.Г. Песталоцці. Ідея природовідповідності у навчанні.

36. Педагогічні погляди Й.Ф. Гербарта на виховання та навчання.

37. Розвиток школи та педагогіки в країнах Європи в XIX ст.

38. Стан розвитку шкільництва та педагогічної думки Росії у другій половині XIX - на початку XX ст.: реформаторські ідеї та рухи.

39. Головні тенденції розвитку школи та педагогічної думки зарубіжних країн наприкінці XX – на початку XXI ст. Сучасна система освіти у зарубіжних країнах.

40. Поняття дидактики. Основні категорії дидактики. Методологія процесу навчання. Основні функції навчання: освітня, виховна, розвивальна. Шляхи їх реалізації.

41. Характеристика учіння як діяльності. Рушійні сили процесу пізнання та навчання.

42. Основні ланки процесу пізнання та їх характеристика. Характеристика основних ланок навчального процесу у вищій школі.

43. Загальнодидактичні принципи навчання та їх характеристика. Принципи організації навчання у вищій школі.

44. Генезис і розвиток продуктивних технологій навчання. Прогностичні моделі навчання XXI ст. Актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі.

45. Структура процесу засвоєння: первинне сприймання, усвідомлення, осмислення, закріплення, застосування (характеристика кожного етапу).

46. Контрольно-оцінна діяльність у процесі навчання: принципи, структура, методи, форми діагностики результатів навчання та розвитку особистості.

47. Поняття про методи навчання. Характеристика методів навчання за джерелом знань (І.Я. Голант).

48. Характеристика методів навчання за характером пізнавальної діяльності.

49. Загальне поняття про форми організації навчання. Система форм організації навчання: історія проблеми та сучасні здобутки. Класно-урочна система як різновид масового навчання.

50. Лекційно-семінарська система навчання у сучасній вищій школі: ефективність і перспективи розвитку. Кредитно-трансферна система навчання.

51. Мета, зміст та спрямованість освіти в сучасній школі. Нормативно-правова база проблеми змісту освіти у сучасній школі. Державний стандарт змісту освіти. Психолого-педагогічні умови інтенсифікації змісту навчання на сучасному етапі розвитку вищої освіти та тенденції його розвитку і вдосконалення.

52. Документи, які відображають зміст освіти і їх загальнопедагогічна характеристика.

53. Контрольно-оцінна діяльність як складова процесу навчання. Значення, функції та об'єкт контрольно-оцінної діяльності. Види контролю знань. Методи контрольно-оцінної діяльності на різних вікових етапах розвитку особистості.

54. Виховання як педагогічне явище. Поняття "технологія" "технологія виховання", "інноваційні технології виховання", «виховуючі середовище»,

«розвивальне середовище». Основні напрями та технології виховання .

55. Закономірності та принципи виховання.
56. Методи, прийоми та засоби виховання. Організаційні форми виховної роботи.
57. Основні елементи педагогічного дослідження.
58. Методи науково-педагогічного дослідження.
59. Етапи наукового дослідження. Характеристика науково-дослідної діяльності на кожному етапі педагогічного дослідження.
60. Експеримент як метод дослідження: характеристика, структура, науковий потенціал..

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Паритеты, приоритеты и акценты гуманизации образования / Ш.А. Амонашвили, В.И. Загвязинский // Педагогика. - 2000. - № 2. - С. 11-16.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія [підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів] / А.М. Алексюк. - К. : Либідь, 1998. - 560 с.
3. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. - 2001. - № 1. - С. 11-17.
4. Балл Г.О. Особиста свобода і гуманізація освіти / Г.О. Балл // Практична психологія і соціальна робота. - 2001. - № 1. - С. 2-5.
5. Баскин М.П. Монтескье / М.П. Баскин. - М. : Мысль, 1975. - 168 с.
6. Беланова Р. А. Гуманізація та гуманітаризація освіти в класичних університетах (Україна-США) : монографія / Р.А. Беланова. - К. : Центр практичної філософії, 2001. - 216 с.
7. Білич Т. Світогляд Г. С. Сковороди. / Т. Білич. - К. : МВО УРСР, 1957. - 112 с.
8. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І.Д. Бех. - Київ : Либідь, 2006. - 272 с.
9. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. - Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. - Київ : Либідь, 2003. - 344 с.
10. Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования / Е. В. Бондаревская // Педагогика. - 1997. - № 4. - С. 11-17.
11. Боргош Ю. Фома Аквинский / Ю. Боргош. - М. : Мысль, 1975. - 184 с.
12. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. Борисенко. - К. : Унісерв, 2000. - 191 с.
13. Васькович Г. Шкільництво в Україні (1905-1920) / Г. Васькович. - Мюнхен : УВУ, 1969. - 226 с.
14. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. - Полтава : Полтавський вісник, 1994. - 192 с.
15. Виговський М. Києво-Могилянська Академія у 18 ст. / М. Виговський, С. Філоненко // Київська старовина. - 1992. - № 6. - С. 86-88.
16. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для майбутній аспірантів вищих навч. закл. / О.І. Вишневський. - Дрогобич: Коло, 2003. - 180 с.
17. Від Вишневського до Сковороди. З історії філософської думки на Україні XVI-XVIII ст. / під ред. В. М. Нічик. - К. : Наукова думка, 1972. - 143 с.

18. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для майбутніх аспірантів магістратури / С.С. Вітвицька - К. : Центр навчальної літератури, 2003. - 316 с.
19. Власова О.І. Основи психології та педагогіки: Підручник / О.І. Власова, А.А. Марушкевич. - Київ : Знання, 2011. - 333 с.
20. Гельвеций К. А. Соч. в 2 т. / Клод Адриан Гельвеций. - Т.1. - М. : Мысль, 1973. - 354 с.
21. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века / Б.С. Гершунский. - М. : Совершенство, 1998. - 622 с.
22. Год Б. Ідея всебічного й гармонійного виховання особистості в історико-педагогічній ретроспективі / Б. Год // Шлях освіти. - 2004. - № 3. - С.43-48.
23. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. - Київ : Либідь, 1997. - 374 с.
24. Грушевський М. С. Про українську мову і українську школу / М.С. Грушевський. - К. : Веселка, 1991. - 46 с.
25. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). - Київ : Райдуга, 1994. - 61 с.
26. Дидро Д. Сочинения в 2 т. / Дени Дидро ; пер. с фр. ; сост. и ред. В. Н. Кузнецов / Дени Дидро. - Т. 1. - М. : Мысль, 1986. - 415 с.
27. Драч І. Ф. Григорій Сковорода / І. Ф. Драч, С. Б. Кримський, М. В. Попович. - К. : Молодь, 1984. - 216 с.
28. Д'юї Джон. Досвід і освіта / перекл. з англійської Марії Василечко. - Львів : Кальварія, 2003. - 84 с.
29. Євтух В.Б. Вступ до етнопедагогіки: Навчальний посібник / В.Б. Євтух, А.А. Марушкевич, Н.М. Дем'яненко, В.В. Черпак. - Київ : ВПЦ „Київський університет", 2004. - 88 с.
30. Євтух В.Б. Етнопедагогіка. Ч.1. Навч. посібник / В.Б. Євтух, А.А. Марушкевич, Н.М. Дем'яненко, В.В. Черпак - К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. - 149 с.
31. Жураковский Г.Е. Очерки по истории античной педагогики / Г.Е. Жураковский. - М. : АПН РСФСР, 1963. - 510 с.
32. Заиченко Г. А. Джон Локк / Г.А. Заиченко. - М. : Мысль, 1988. - 234 с.
33. Закон України "Про вищу освіту" від 17 січня 2002 року № 2984-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2002. - № 20. - С.134.
34. Закон України "Про дошкільну освіту" від 11 липня 2001 року № 2628-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2001. - № 49. - С.259.
35. Закон України "Про загальну середню освіту" від 13 травня 1999 року № 651-XIV // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1999. - № 28. - С. 230.
36. Закон України "Про освіту" від 23 травня 1991 року № 1060-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1991. - № 34. - С. 451.
37. Закон України "Про позашкільну освіту" від 22 червня 2000 року № 1841-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2000. - № 46. - С. 393.
38. Закон України "Про професійно-технічну освіту" від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1998. - №32. - С. 215.
39. Захара И. С. Борьба идей в философской мысли на Украине на рубеже XVII-XVIII вв. Стефан Яворский / И.С. Захара - К. : Наукова думка, 1982. - 160 с.
40. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. - Київ : НТУУ «КПІ», 2006. - 544 с.
41. Іваньо І.В. Філософія і стиль мислення Г. Сковорода / І.В. Іваньо. - К. : Наукова думка, 1983. - 270 с.
42. Кампанелла Т. Город Солнца / Т. Кампанелла. - М. : АН СССР, 1947. - 176 с.
43. Кашуба М.В. Георгий Конисский / М.В. Кашуба. - М. : Мысль, 1979. - 173 с.

44. Коменский Я.А. / под ред. А.А. Красновского. - М. : Наркомпрос РСФСР, 1939. - 289 с.
45. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения / под ред. А.А. Красновского. - М. : Министерство Просвещения РСФСР, 1955. - 652 с.
46. Кониський Георгій. Філософські твори: У 2 т. / Г. Кониський. - Т. 2. - К. : Наукова думка, 1990. - 572 с.
47. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1996. - № 30.
48. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти // Інформ. збірник Міністерства освіти України. - К. : Освіта, 1996. - С. 2-15.
49. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інформац. зб. Міністерства освіти України. - Київ, 2000. - №22. - С.7-21.
50. Концепція Державної програми розвитку освіти на 2006-2010 рр. [розп. № 396 р. від 12.07.06.] // Орієнтир. - 2006. - №26. - С. 12-14.
51. Красновский А. А. Ян Амос Коменский / А. А. Красновский - М. : Просвещение, 1953. - 324 с.
52. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / В.Г. Кремень. - Тернопіль : "Навчальна книга-Богдан", 2004. - 384 с.
53. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. - К. : Грамота, 2005. - 448 с.
54. Кривчик Г.Г. Сучасна Українська національна ідея в історичному вимірі / Г.Г. Кривчик // Грані. - 2006. - № 2. - С. 3-9.
55. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів [Текст] : підручник / Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова. - 4-те вид., переробл. і доповн. -К. : Знання, 2006. - 334 с.
56. Левківський М.В. Історія педагогіки : Підручник / М.В. Левківський. - К. : Центр навч. літератури, 2003. - 360 с.
57. Литвинов В.Д. Ідеї раннього просвітництва у філософській думці України / В.Д. Литвинов. - К. : Наукова думка, 1984. - 151 с.
58. Лордкипанидзе Д.О. Ян Амос Коменский. 1592-1670 / Д.О. Лордкипанидзе. - М. : Педагогика, 1970. - 440 с.
59. Любар О.О. Історія педагогічної думки і освіти в Україні.-Частина 1: Дохристиянський період / О.О. Любар, Д.Т. Федоренко. -Київ, 1993. - 109 с.
60. Максимов В.Г. Педагогическая диагностика в школе: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений / В.Г. Максимов. - М. : Издательский центр "Академия", 2002. - 272с.
61. Марушкевич А.А. Актуальні проблеми науково-педагогічної спадщини Івана Огієнка: Навчальний посібник з педагогіки (цикл лекцій) / А.А. Марушкевич. - Київ : Вид." АСМІ", 2005. - 312 с.
62. Марушкевич А.А. Основи педагогіки: Навчальний посібник / А.А. Марушкевич. - Київ : ВПЦ "Київський університет", 2007. - 123 с.
63. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи: Теорія виховання. Навчальний посібник / А.А. Марушкевич. - Київ : ВПЦ „Київський університет", 2006. - 60 с.
64. Марушкевич А.А., Кошечко Н.В. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник (модульне навчання) / А.А. Марушкевич, Н.В. Кошечко. - Київ : ВПЦ „Київський університет", 2007. - 80 с.
65. Марушкевич А.А. С.Ананьїн (1873-1942): Педагогічні ідеї (Цикл лекцій): Навчальний посібник з педагогіки / А.А. Марушкевич, Н.В. Кошечко. - Київ: Знання, 2011. - 152 с.
66. Марушкевич А.А. Родинна педагогіка: Навчально-методичний посібник / А.А. Марушкевич, В.Г. Постовий, Т.Ф. Алексеєнко та ін. - Київ : Вид. ПАРАПАН, 2002. - 216 с.

67. Мельничук О. С. Історія педагогіки України: Навчальний посібник. Видання 2-е, доп. і переробл. / О.С. Мельничук. - Кіровоград : ТОВ «Імекс ЛТД», 2001. - 179 с.
68. Мітюрів Б.Н. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні. / Б.Н. Мітюрів. - К. : Радянська школа, 1971. - 108 с.
69. Митюрів Б.Н. Развитие педагогической мысли на Украине в XVI-XVII вв. / Б.Н. Митюрів. - К. : Радянська школа, 1968. - 212 с.
70. Микитюк О.М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект) / О.М. Микитюк. - Харків : Харківський пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 2001. - 256 с.
71. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: Монографія / За ред. Н.Г. Сидорчук. - Житомир : ЖДУ, 2008. - 300 с.
72. Монтень М. Опытты. Избр. произв. в 3 т. / Мишель Монтень. - Т. 1. - М. : Голос, 1992. - 384 с.
73. Мор Томас. Утопия / Томас Мор. - М. : Наука, 1978. - 416 с.
74. Ніколаєнко С.М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття / С.М. Ніколаєнко. - К. : Знання, 2006. - 253 с.
75. Ничик В.М. Феофан Прокопович / В.М. Ничик. - М. : Мысль, 1977. - 192 с.
76. Ничик В.М. Из истории отечественной философии конца XVII - начала XVIII вв. / В.М. Ничик. - К. : Наукова думка, 1978. - 298 с.
77. Освітні інновації у вищих навчальних закладах України : каталог / МОНУ ; Наук.-метод. центр вищої освіти [уклад. : В. І. Соколов, В. В. Висоцька ; (відп. ред. К. М. Левківський)]. - Київ : Стило, 2003. - 336 с.
78. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О. М. Любарська ; [за ред. О. М. Пехоти]. - К.: А.С.К., 2003. - 255 с.
79. Педагогічні ідеї Г. С. Сковороди / за ред. О.Г. Дзевєріна. - К. : Вища школа, 1972. - 246 с.
80. Педагогическое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джурицкий. - М. : Педагогика, 1988. - 416 с.
81. Плахотнік О.В. Основи загальної та військової екології: Видання 2-е, доповнене. Навчально-методичний посібник / О.В. Плахотнік, В.К. Шваб. - К. : ТОВ "Інфодрук" , 2012. - 310 с.
82. Попов А.С. Христианские футурологические концепции: (Критический анализ) / А.С. Попов, А.А. Радугин. - М. : Мысль, 1987. - 202 с.
83. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології: Навч.посіб. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. - Харків : Колегіум, 2005. - 224 с.
84. Розвиток прогресивної філософської думки російського, українського та білоруського народів у XVII-XVIII ст. / За ред. М. В. Кашуби. - К. : Наукова думка, 1978. - 167 с.
85. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X - поч. ХХ ст.) : нариси / за ред. М. Д. Ярмаченка. - К. : Рад. шк., 1991. - 381 с.
86. Рыданова И.И. Основы педагогики общения / И.И. Рыданова. - Минск : Беларуская навука, 1998. - 319 с.
87. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. / С.О. Сисоєва. - Київ : Міленіум, 2006. - 346 с.
88. Сковорода Григорій. Твори : у 2 т. - К. : Обереги, 1994. - Т. 1. - 528 с.
89. Сковорода Григорій. Твори : у 2 т. - К. : Обереги, 1994. - Т. 2. - 480 с.
90. Стратий Я. М. Описание курсов философии и риторики профессоров Киево-Могилянской академии / Я. М. Стратий, В. Д. Литвинов, В. А. Андрушко. - К. : Наукова думка, 1982. - 348 с.
91. Суд над системой образования: Стратегия на будущее / под ред. У.Д. Джонсона ; пер. с англ. - М. : Педагогика, 1991 - 264 с.

92. Сухомлинский В.А. Избранные произведения в 5 т. / В.А. Сухомлинский ; под ред. А. Г. Дзевекина и др. - Т. 1. - К. : Рад. школа, 1979. - 686 с.
93. Сухомлинский В.А. Избранные произведения в 5 т. / В.А. Сухомлинский ; под ред. А. Г. Дзевекина и др. - Т. 2. - К. : Рад. школа, 1979. - 718 с.
94. Сухомлинский В.А. Избранные произведения в 5 т. / В.А. Сухомлинский ; под ред. А. Г. Дзевекина и др. - Т. 3. - К. : Рад. школа, 1979. - 719 с.
95. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О.В. Сухомлинська. - К. : АПН України, 2003. - 68 с.
96. Сухомлинська О. Духовно-моральне виховання дітей та молоді в координатах педагогічної науки і практики / О. Сухомлинська // Шлях освіти. - 2006. - № 1. - С. 2-8.
97. Сухомлинська О. Історико-педагогічний процес в Україні: регіональний вимір / О. Сухомлинська // Шлях освіти. - 2007. - № 2. - С. 42-48.
98. Сухомлинська О. Методи досліджень історико-педагогічних реалій другої половини ХХ століття / О. Сухомлинська. - Шлях освіти. - 2007. - № 4. - С. 9-12.
99. Українська педагогіка в персоналіях. В 2-х кн. - Кн. 2 / За ред. О.В. Сухомлинської. - Київ : Либідь, 2005. - 550 с.
100. Українське народознавство / За заг ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчіва. - Львів : Вид. центр "Фенікс", 1994. - 605 с.
101. Ушинський К.Д. Твори в 6 т. / К.Д. Ушинський. - Т.1. - К. : Радянська школа, 1954. - 452 с.
102. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред. В. Кременя. - Київ: Педагогічна думка, 2008. - 471с.
103. Філософія освіти в сучасній Україні. - К. : Міністерство освіти України, 1997. - 544 с.
104. Френе С. Избранные педагогические сочинения / С Френе. - М. : Прогресс, 1990. - 340 с.
105. Харбисон Ф. Человеческий капитал как фактор мирового развития / Ф. Харбисон // Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2000. - № 13. - С. 2-5.
106. ЭразмРоттердамский. Философские произведения / под ред. В. В. Соколова. - М. : Наука, 1986. - 704 с.
107. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социологической реальности / В.А. Ядов. - Москва : Омега-Л., 2007. - 567 с.